

S p r a w o z d a n i e

komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie reaktywowania kursu dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Uznając potrzebę przygotowania niższego personelu technicznego dla rozwinięcia melioracyi w kraju, polecił Wysoki Sejm już w r. 1878 (uchwałą z dnia 14. października) na wniosek ówczesnej komisji kultury krajowej Wydziałowi krajowemu urządzenie kursu melioracyjnego i wyznaczył na ten cel dotacyę roczną w kwocie 2500 zł.; — kurs ten został rzeczywiście w r. 1879 otwartym przy niższej szkole rolniczej w Dublanach, przygotowanie fachowe uczniów ograniczało się jednak przeważnie na udzielaniu nauki teoretycznej w czasie trzyletniego trwania nauki w tej szkole przez docenta melioracyi, zresztą zaś uczniowie nie mieli dostatecznej sposobności do nabycia wprawy w wykonywaniu robót praktycznych.

Ponieważ więc szkoła dublańska nie była w stanie wykształcić dozorców melioracyjnych, a przy tem, jak ze sprawozdania Wydziału krajowego okazuje się, ukończeni uczniowie kursu melioracyjnego nie starali się nawet o zajęcie przy robotach melioracyjnych, otrzymując korzystniejsze posady przy zarządach większych majątków, z czasem zatarła się zupełnie różnica między uczniami kursu melioracyjnego, a uczniami niższej szkoły rolniczej w Dublanach, tak iż faktycznie kurs ten przestał istnieć, a jedyną dodatnią stroną powołanej uchwały Wysokiego Sejmu było powiększenie liczby uczniów niższej szkoły rolniczej dublańskiej z 28 na 36.

O ile interesowani właściciele gruntów, zarówno jak i Wysoki Sejm wraz z Wydziałem krajowym odczuwali potrzebę niższego personelu technicznego dla nadzoru i wykonania robót melioracyjnych, dowodzi fakt, że sprawa ta już była nie raz przedmiotem obrad Wysockiej Izby, oraz zawotowane ryczałty dla ekspozytur biura melioracyjnego w zachodniej części kraju na utrzymanie dozorców drenarskich. Z rozwojem jednak melioracyj w kraju i coraz bardziej wzmagającą się ilością zgłoszeń o pomoc fachową biura melioracyjnego przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że dodani ekspozytorom dozorce drenarscy, którzy zazwyczaj rekrutują się z prostych robotników, nie mogą zaspokoić potrzeb rolnictwa, zwłaszcza przy wy-

konywaniu trudniejszych melioracyj jak n. p. nawodnienia — a nadto we wschodniej części kraju, gdzie brak zupełny nawet takich przodowników drenarskich, przeprowadzenie melioracyj lokalnych wprost natrafić musi na nieprzewyciężone przeszkody.

Chcąc tym brakom zaradzić Wydział krajowy rozglądał się w organizacyi służby kultury krajowej w innych krajach, a znalazłszy odpowiedni wzór w węgierskiej szkole dozorców melioracyjnych w Koszycach, która zorganizowaną została na podstawie doświadczeń zrobionych przy podobnych szkołach w Niemczech, proponuje Wysokiemu Sejmowi reaktywowanie praktycznego kursu podmajstrzych melioracyjnych na następujących zasadach:

Mający się utworzyć kurs dozorców melioracyjnych z nauką 3-letnią i siedzibą we Lwowie obok centralnego biura melioracyjnego, ma mieć na celu wykształcenie niższego personelu technicznego do nadzoru i wykonywania robót melioracyjnych. — Punkt ciężkości nauki spoczywać ma w naukach technicznych, które sobie przyswoić mają uczniowie częścią przez słuchanie wykładów teoretycznych, trwających tylko 4 miesiące zimowe tj. od 1. grudnia do końca marca, przeważnie zaś przy praktycznem wykonywaniu robót w polu w ciągu 8 miesięcy letnich. Na kurs zaś projektowany mają być przyjmowani przede wszystkim wysłużeni podoficerowie korpusów technicznych t. j. inżynierzy, artylerzy i pionierów, którzy już pewien zasób potrzebnych do przyszłego zawodu wiadomości ze sobą przynoszą i dają rękojmię energicznego i porządnego prowadzenia robót. Kurs ten ma być peryodycznym t. j. uczniowie mają być przyjmowani co trzy lata, co na razie o tyle wydaje się wskazanem, że to ułatwi zrobienie próby i w miarę osiągniętego wyniku pierwszego peryodu nauki, dozwoli Wydziałowi krajowemu rozszerzyć ten kurs lub utrzymać go w stanie pierwotnie projektowanym.

Utrzymanie uczniów na razie 10 w czasie nauki teoretycznej (4 miesiące zimowych) obciążałoby fundusz krajowy kwotą 1000 zł. rocznie, licząc stypendyum miesięczne jednego ucznia po 25 zł., podobnie jak i wynagrodzenie docentów, oraz sprawienie stołów rysunkowych i innych sprzętów i przyborów, tak że roczne utrzymanie kursu nie przekroczyłoby dotacyi 2.500 zł. w r. 1878 przez Wysoki Sejm na ten cel uchwalonej. Natomiast koszta utrzymania uczniów przy nauce praktycznej, która w pierwszym roku odbywać się powinna przy krajowych robotach melioracyjnych, a w następnych dopiero latach przy melioracjach lokalnych u poszczególnych właścicieli gruntów, pokryłyby fundusze regulacyjne przedsiębiorstw krajowych, względnie interesowani właściciele gruntów, którzy z roboty uczniów będą korzystać.

Uznając preliminowane na utrzymanie kursu wydatki za umiarkowane, a sposób przygotowania dla kraju dozorców melioracyjnych za praktyczny i odpowiedni, komisya gospodarstwa krajowego zaleca Wysokiemu Sejmowi wniosek Wydziału krajowego na reaktywowanie kursu dozorców melioracyjnych do przyjęcia, zwłaszcza, że o ile wnosić można z rezultatów węgierskiej szkoły w Koszycach, daje on wedle wszelkiego prawdopodobieństwa rękojmię skutecznego wypełnienia luki w organizacyi krajowej służby melioracyjnej. — Jak bowiem z urzędowych sprawozdań węgierskiego Ministerstwa rolnictwa okazuje się, nadspodziewany postęp w robotach melioracyjnych, które z inicjatywy rządu podjęto w rok później aniżeli w naszym kraju, zawdzięczają Węgry między innymi i działalności szkoły podmajstrzych melioracyjnych w Koszycach, z której wyszło 67miu ukończonych egzaminowanych podmajstrzych, a 52 zaangażowanych zostało przez Ministerstwo rolnictwa dla spółek wodnych i prywatnych robót melioracyjnych. Głównie tej instytucyi dozorców melioracyjnych zawdzięczają Węgry, że od roku 1879 do r. 1889 osuszono w tym kraju otwartymi rowami 205.949 morgów, zdrenowano 14.640 morgów, a nawodnienie urządzono na przestrzeni 7.865 morgów, tak iż powierzchnia meliorowanych w tym czasie gruntów 228.454 morgów wynosi.

Między korzyściami, jakieby wynikły dla rolnictwa z urządzenia kursu dozorców melioracyjnych, wylicza Wydział krajowy: umożliwienie wykonania większej ilości robót, bez pomnażania personelu biura melioracyjnego, uprzystępnienie pomocy technicznej dla właścicieli

gruntów i dostarczenie personelu pomocniczego dla większych przedsiębiorstw melioracyjnych, tak przy budowie jak i przy konserwacji. Ze swej zaś strony dodaje komisya gospodarstwa krajowego, że oprócz właścicieli gruntów skorzysta z tego urządzenia także i fundusz krajowy. Wobec mnożących się bowiem zgłoszeń, szczególnie ze wschodniej części kraju o dostarczenie pomocy technicznej dla nadzorowania i wykonywania projektowanych robót, znalazłby się kraj wkrótce w tem położeniu, że dla melioracyj lokalnych musiałby powiększyć liczbę inżynierów melioracyjnych, których ukwalifikowani dozorecy, przy wytyczaniu i nadzorze robót na podstawie planów sperządzonych przez biuro melioracyjne w zupełności mogą zastąpić. Gdy zaś pobory inżyniera asystenta najniższej rangi wynoszą rocznie 800 zł., a utrzymanie krajowego dozorecy przez 4 miesiące zimowe, w których pozostawać będzie bez zajęcia i może być użytym tylko do prac biurowych, dochodzić może do 120 zł. (licząc po 30 zł. miesięcznie), jest jasnym, że przy tym samym efekcie pracy i doborze odpowiedniej ilości dozorców do liczby inżynierów, fundusz krajowy może osiągnąć pewne oszczędności.

Komisya gospodarstwa krajowego podziela również zapatrywania Wydziału krajowego, iż jest rzeczą słuszną, aby także i skarb państwa przyczynił się odpowiednim zasiłkiem do pokrycia kosztów utrzymania kursu, gdyż państwo odniesie tu korzyść w podwójnym kierunku: pośrednią przez wzmocnienie siły podatkowej gruntów ulepszonych, a bezpośrednią przez umieszczenie wysłużonych podoficerów armii.

Przyjmując wnioski Wydziału krajowego, pozwala sobie komisya gospodarstwa krajowego zaproponować jeszcze Wysokiemu Sejmowi rezolucyę polecającą Wydziałowi krajowemu, przedłożenie na najbliższej sesji sejmowej statutu organizacyjnego i szczegółowego planu nauk dla oceny, o ile urządzenie kursu odpowiadać będzie stosunkom i potrzebom naszego kraju.

Komisya gospodarstwa krajowego ma tedy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do reaktywowania praktycznego kursu dozorców melioracyjnych z siedzibą we Lwowie, na wzór węgierskiej szkoły podmajstrzych melioracyjnych, urządzonej w Koszycach.
2. Sejm wyznacza Wydziałowi krajowemu na urządzenie i utrzymanie tego kursu dotacyę na rok 1891 w kwocie 2.500 zł.
3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył statut organizacyjny i szczegółowy plan nauk kursu dozorców melioracyjnych.
4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznał na utrzymanie praktycznego kursu dozorców melioracyjnych stałą dotacyę roczną z c. k. skarbu państwa w kwocie 1.000 zł.

Lwów dnia 16. listopada 1890.

Przewodniczący :
St. Polanowski.

Sprawozdawca :
Wł. Struszkiewicz.

